

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ІННІ культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ІННІ культури і мистецтв
Устименко-Косоріч О.А.
“ ” _____ 20__ р.

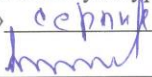
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ СТАНКОВОГО ЖИВОПИСУ

галузь знань 02 культура і мистецтво

спеціальність 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

освітня-програма /Образотворче мистецтво. Станковий живопис

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ІННІ культури і мистецтв
« 31 » серпня 2021 р.
Голова Руденко О.Ф.

Суми – 2021

Розробник:

Брижаченко Н.С. - кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри ОТМ, музикознавства та культурології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол № 1 від "31" серпня 2021 р.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології доктор мист., професор Зав'ялова О.К.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
4-й		4-й	
Семестр			
7-й		7-й	
Лекції			
20 год.		2 год.	
Практичні, семінарські			
16 год.		6 год.	
Самостійна робота			
52 год.		80 год.	
Консультації:			
2 год.	2 год.		
Загальна кількість годин – 90	Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Нормативна навчальна дисципліна «Історія станкового живопису» є складовою професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Вивчення курсу «Історії станкового живопису» передбачає засвоєння студентами знань певних етапів розвитку, напрямів, жанрів, стилів станкового живопису будь-якої історичної доби; життєвого шляху і творчості видатних художників; а також ознайомлення з теоретичними проблемами, пов'язаними з розкриттям структурної своєрідності, виразних засобів та матеріалів творів різних жанрів та стильових напрямів.

Вивчення програмного матеріалу даної дисципліни, як і інших спеціальних дисциплін, сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта «Образотворче мистецтво». При вивченні дисципліни доцільно застосовувати принцип історичної послідовності та метод компаративного аналізу, що якнайкраще сприяють створенню загальної картини розвитку станкового живопису, висвітленню еволюції того чи іншого жанру або стилю, а також творчості митців різних часів.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Історія станкового живопису» викладається студентам ОР Бакалавр і вимагає обізнаності (в об'ємі шкільного курсу) із історичним розвитком культури і мистецтва, творчістю видатних митців та знаменитих творів живопису.

3. Результати навчання за дисципліною

Курс передбачає узагальнення знань про стильове різноманіття й теоретичні концепції розвитку станкового живопису протягом всього історичного розвитку, поглиблене вивчення термінології та професійного понятійного апарату. Забезпечує

розширення знань про естетичні засади й тенденції розвитку напрямів мистецтва як галузі практичної діяльності, його функцій, структури та різновидів.

<p>Знання: особливостей мистецьких стилів та жанрів, загальні ідеї провідних художньо-естетичних та культурних тенденцій.</p> <p>Уміння: здійснювати мистецький аналіз художніх творів станкового живопису; виявляти особливості композиції, її стилістики та засобів втілення художнього змісту.</p>	<p>ПРН 1</p>	<p>Визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва.</p>
<p>Уміння: визначати художні складові мистецьких течій, художньо-технічні прийоми; категорії художніх засобів.</p> <p>Комунікація: вибудувати та обґрунтувати драматургічну концепцію художнього твору на основі проведеного мистецтвознавчого аналізу.</p>	<p>ПРН 2</p>	<p>Інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення.</p>
<p>Знання: змісту та форм взаємодії та співробітництва у закладах сфери культури і мистецтва.</p> <p>Уміння: налаштувати спілкування, взаємодію та співробітництво методом налагодження діалогу та індивідуальних/колективних взаємовідносин.</p> <p>Комунікація: взаємодія з керівництвом, педагогами та студентами.</p>	<p>ПРН 6</p>	<p>Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освітній та музейній справах.</p>
<p>Знання: поняття та терміни, категорії, художні стилі та напрямки станкового живопису.</p> <p>Уміння: використовувати знання на практиці під час вивчення, аналізу та виконання творчих завдань.</p>	<p>ПРН 7</p>	<p>Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
<p>А 90-100 балів Відмінно</p>	<p>студент досконало знає теоретичний матеріал і мистецькі зразки; відповідає без помилок; вміє застосовувати отримані знання, оперувати понятійно-термінологічним апаратом; вміє роботи мистецтвознавчий аналіз та графоаналітичний розбір творів станкового живопису</p>
<p>В 82-89 Добре</p>	<p>студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, оперує понятійно-термінологічним апаратом, але недостатньо орієнтується в мистецьких стилях і техніках; робить мистецтвознавчий аналіз та графоаналітичний розбір творів станкового живопису не в повному обсязі.</p>
<p>С 74-81 Добре</p>	<p>студент в цілому володіє теоретичним матеріалом, але недостатньо переконливо оперує понятійно-термінологічним апаратом; недостатньо орієнтується в мистецьких стилях, техніках та історичних персоналіях; робить мистецтвознавчий аналіз та графоаналітичний розбір творів станкового живопису з помилками та не в повному обсязі.</p>
<p>Д 64-73 Задовільно</p>	<p>студент не досконало володіє теоретичним матеріалом та оперує понятійно-термінологічним апаратом; помітні відсутність системності, наполегливості, старанності у вивченні завдань та результативності підготовки; погано орієнтується в мистецьких стилях та історичних постатях живописців; робить мистецтвознавчий аналіз та графоаналітичний розбір творів станкового живопису</p>

	с помилками та не в повному обсязі.
Е 60-63 Задовільно	студент у цілому обізнаний з теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; явні відсутність системності, наполегливості, старанності у вивченні завдань та результативності підготовки; робить мистецтвознавчий аналіз та графоаналітичний розбір творів станкового живопису с помилками та не в повному обсязі.
FX 35-59 Незадовільно	явна недбалість індивідуальної підготовки, постійне невиконання теоретичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету (як до історії, так і до зразків мистецтва), що вивчається; самостійна робота не виконується
F 0-35 Незадовільно	системна недбалість індивідуальної підготовки й невиконання теоретичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету, що вивчається; самостійна робота не виконується

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума	Підсумковий (екзамен)	Загальна сума
Контроль лекційних занять										35	75	25	100
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Розділ 4		Розділ 5					
T.1.1	T.1.2	T.2.1	T.2.2	T.3.1	T.3.2	T.4.1	T.4.2	T.5.1	T.5.2				
3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	40			
Контроль самостійної роботи													
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	Задовільно
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: презентації практичних завдань та залік.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Станковий живопис періоду Проторенесансу та часів Відродження

Розділ 2. Станковий живопис XVII - XVIII сторіччя

Розділ 3. Станковий живопис к. XVIII – к. XIX ст.

Розділ 4. Станковий живопис першої половини XX сторіччя

Розділ 5. Станковий живопис другої половини XX – п. XXI ст.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Станковий живопис періоду Проторенесансу та часів Відродження

Тема 1.1. Проторенесанс. Основні принципи створення живописних творів старими майстрами.

Тема 1.2. Період Відродження.

Розділ 2. Станковий живопис XVII - XVIII сторіччя

Тема 2.1. Живопис XVII сторіччя.

Тема 2.2. Живопис XVIII сторіччя.

Розділ 3. Станковий живопис к. XVIII – к. XIX ст.

Тема 3.1. Західноєвропейський живопис кінця XVIII - першої половини XIX сторіччя.

Тема 3.2. Живопис кінця XIX сторіччя.

Розділ 4. Станковий живопис першої половини XX сторіччя

Тема 4.1. Живопис на межі кінця XIX - початку XX сторіччя.

Тема 4.2. Станковий живопис першої половини XX сторіччя. Авангардні напрямки

Розділ 5. Станковий живопис другої половини XX – п. XXI ст.

Тема 5.1. Мистецькі практики середини XX ст. Експресіонізм, абстракціонізм, сюрреалізм, поп-арт, оп-арт

Тема 5.2. Живопис другої половини XX – початку XXI сторіччя. Гіперреалізм, соцреалізм. Нові технології та живопис

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самос. роб.
Розділ 1. Станковий живопис періоду Проторенесансу та часів Відродження										
Тема 1.1. Проторенесанс. Основні принципи створення живописних творів старими майстрами	8	2	1		5	8	2			6
Тема 1.2. Період Відродження.	9	2	2		5	12		2		10
Розділ 2. Станковий живопис XVII - XVIII сторіччя										
Тема 2.1. Живопис XVII сторіччя.	9	2	2		5	7		1		6
Тема 2.2. Живопис XVIII сторіччя.	8	2	1		5	10				10
Розділ 3. Станковий живопис к. XVIII – к. XIX ст.										
Тема 3.1. Західноєвропейський живопис кінця XVIII - першої половини XIX сторіччя.	8	2	1		5	11		1		10
Тема 3.2. Живопис кінця XIX сторіччя	9	2	2		5	6				6
Розділ 4. Станковий живопис першої половини XX ст.										
Тема 4.1. Живопис на межі кінця XIX - початку XX сторіччя.	9	2	2		5	7		1		6
Тема 4.2. Станковий живопис першої половини XX сторіччя. Авангардні напрями	11	2	2	1	6	10				10
Розділ 5. Станковий живопис другої половини XX – п. XXI ст.										
Тема 5.1. Мистецькі практики середини XX ст. Експресіонізм, абстракціонізм, сюрреалізм, поп-арт, оп-арт	10	2	2	1	6	7		1		6
Тема 5.2. Живопис другої половини XX – початку XXI сторіччя	9	2	1		5	12			2	10
Всього:	90	20	16	2	52	90	2	6	2	80

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Станковий живопис періоду Проторенесансу та часів Відродження			
Тема 1.1. Проторенесанс. Основні принципи створення живописних творів старими майстрами			
1	Флорентійська школа живопису. Живопис Чімабуе та Джотто ді Бондоне.	2	2
Тема 1.2. Період Відродження.			
2	Живопис Раннього Ренесансу. Творчість Мозаччо, Фра Філіппо Ліппі, Домініко Гірландайо, Андреа Вероккіо, Сандро Ботічеллі. Андреа Монтенья.	2	
РОЗДІЛ 2. Станковий живопис XVII - XVIII сторіччя			
Тема 2.1. Живопис XVII сторіччя.			
3	Італійське мистецтво XVII сторіччя. М. Караваджо. Іспанський живопис. Д. Веласкес	2	
Тема 2.2. Живопис XVIII сторіччя.			
4	Англійський живопис XVIII сторіччя. Дж. Рейнольдс, Т. Гейнсборо, У. Хогарт. Живопис Франції XVIII сторіччя. А. Ватто, Ф. Буше, Ж.-Б. Шарден, Ж.О. Фрагонар.	2	
РОЗДІЛ 3. Станковий живопис к. XVIII – к. XIX ст.			
Тема 3.1. Західноєвропейський живопис кінця XVIII - першої половини XIX сторіччя.			
5	Іспанський живопис. Ф. Гойя. Англійський живопис. Дж. Констебл, Дж. У. Тернер.	2	
Тема 3.2. Живопис кінця XIX сторіччя			
6	Французьке мистецтво середини та другої половини XIX століття. Реалістичний живопис	2	
РОЗДІЛ 4. Станковий живопис першої половини XX сторіччя			
Тема 4.1. Живопис на межі кінця XIX - початку XX сторіччя.			
7	Живопис французьких імпресіоністів. Е. Мане, К. Моне, П. Ренуар, К. Піссаро, Е. Буден, Е. Дега	2	
Тема 4.2. Станковий живопис першої половини XX сторіччя. Авангардні напрямки			
8	Живопис періоду модерну у світовій мистецькій практиці. Початок нової естетики. Авангардні напрямки. Декоративність стилю ар-деко	2	
РОЗДІЛ 5. Станковий живопис другої половини XX – п. XXI ст.			
Тема 5.1. Мистецькі практики середини XX ст. Експресіонізм, абстракціонізм, сюрреалізм, поп-арт, оп-арт			

9	Мистецтво абстрактного експресіонізму та абстракціонізм. Сюрреалізм у станковому живописі. Оп-арт, поп-арт.	2	
Тема 5.2. Живопис другої половини ХХ – початку ХХІ сторіччя			
10	Гіперреалізм у станковому живописі другої половини - кінця ХХ сторіччя. Живопис період соцреалізму. Нові технології та живопис	2	
Разом		20	2

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Станковий живопис періоду Проторенесансу та часів Відродження			
Тема 1.1. Проторенесанс.			
Основні принципи створення живописних творів старими майстрами			
1	Сієнська школа живопису. Дуччо ді Буонинсенья, Сімоні Мартіні, П'єтро і Амброджо Лоренцетті.	1	
Тема 1.2. Період Відродження.			
2	Живопис Високого Відродження. Творчість Леонардо да Вінчі, Рафаеля Санті, Мікеланджело Буанаротті, Тіціана, Веронезе, Тінторетто.	2	2
РОЗДІЛ 2. Станковий живопис XVII - XVIII сторіччя			
Тема 2.1. Живопис XVII сторіччя.			
3	Французький живопис XVII сторіччя. Жорж де Латур, Жак Калло, Нікола Пуссен. Живопис голландських та фламандських майстрів XVII сторіччя. Пітер Пауль Рубенс, Рембрант ван Рейн, Ян Стен, Ян Вермеер.	2	1
Тема 2.2. Живопис XVIII сторіччя.			
4	Живопис Італії XVIII сторіччя. Джованні Батіста Т'єполо. Джованні Батіста Піронезі.	1	
РОЗДІЛ 3. Станковий живопис к. XVIII – к. XIX ст.			
Тема 3.1. Західноєвропейський живопис кінця XVIII - першої половини XIX сторіччя.			
5	Французький живопис. Творчість Жака Луї Давіда, Теодора Жеріко, Ежена Делакруа, Жака-Домініка Енгра, Оноре Дом'є.	1	1
Тема 3.2. Живопис кінця XIX сторіччя			
6	Російський живопис XIX сторіччя. О. Кіпренський, К. Брюллов, О. Іванов, П. Федотов, І. Левітан та ін. «Срібний вік» російського живопису. Творчість М. Врубеля, А. Васнецова, А. Лентулова, І. Рєпіна, І. Машкова, П. Кузнецова	2	

РОЗДІЛ 4. Станковий живопис першої половини ХХ сторіччя			
Тема 4.1. Живопис на межі кінця ХІХ - початку ХХ сторіччя.			
7	Живопис постімпрессионістів. П.Сезан, А. Тулуз-Лотрек, В. Ван Гог, П. Гоген. М. Люс, А. Руссо.	2	1
Тема 4.2. Станковий живопис першої половини ХХ сторіччя. Авангардні напрямки			
8	Конструктивізм. Нова естетика	2	
РОЗДІЛ 5. Станковий живопис другої половини ХХ – п. ХХІ ст.			
Тема 5.1. Мистецькі практики середини ХХ ст. Експрессионізм, абстракціонізм, сюрреалізм, поп-арт, оп-арт			
9	Мінімалізм. Оп-арт. Поп-арт	2	1
Тема 5.2. Живопис другої половини ХХ – початку ХХІ сторіччя			
10	Психоделічне мистецтво, цифровий живопис	1	
Разом		16	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Станковий живопис періоду Проторенесансу та часів Відродження			
Тема 1.1. Проторенесанс. Основні принципи створення живописних творів старими майстрами			
1	Обрати один з творів станкового живопису часів Проторенесансу та про нього есе. Розказати про композицію, сюжет, художні особливості, формоутворення, характер орнаменту, застосовані символи та їх тлумачення, зробити підсумок. Обсяг 2 сторінки	5	6
Тема 1.2. Період Відродження.			
2	Аналіз твору мистецтва Обрати один з творів станкового живопису часів Відродження та зробити аналіз твору. Композиційний устрій, колористична гама, сюжетне наповнення.	2	5
3	Графоаналітичний розбір роботи	3	5
РОЗДІЛ 2. Станковий живопис ХVІІ - ХVІІІ сторіччя			
Тема 2.1. Живопис ХVІІ сторіччя.			
4	Обрати один з творів станкового живопису голландських, фламандських майстрів та про нього есе. Розказати про композицію, сюжет, художні особливості, формоутворення, характер орнаменту, застосовані символи та їх тлумачення, зробити підсумок. Обсяг 2 сторінки	5	6
Тема 2.2. Живопис ХVІІІ сторіччя.			
5	Ознайомлення з програмою Windows Live Movie Maker	2	4
6	Відео презентація.	4	6

	Обрати одного із діячів живопису XVIII сторіччя та створити відео презентацію на 3 хвилини		
РОЗДІЛ 3. Станковий живопис к. XVIII – к. XIX ст.			
Тема 3.1. Західноєвропейський живопис кінця XVIII - першої половини XIX сторіччя.			
7	Аналіз твору мистецтва Обрати один з творів станкового живопису кінця XVIII - першої половини XIX сторіччя та зробити аналіз твору. Композиційний устрій, колористична гама, сюжетне наповнення.	2	5
8	Графоаналітичний розбір роботи	3	5
Тема 3.2. Живопис кінця XIX сторіччя			
9	Обрати один з творів станкового живопису художників XIX ст. (реалізм) та про нього есе. Розказати про композицію, сюжет, художні особливості, формоутворення, характер орнаменту, застосовані символи та їх тлумачення, зробити підсумок. Обсяг 2 сторінки	5	6
РОЗДІЛ 4. Станковий живопис першої половини XX сторіччя			
Тема 4.1. Живопис на межі кінця XIX - початку XX сторіччя.			
10	Відео презентація. Обрати одного із діячів імпресіонізму або постімпресіонізму та створити відео презентацію на 3 хвилини	5	6
Тема 4.2. Станковий живопис першої половини XX сторіччя. Авангардні напрямки			
11	Аналіз твору мистецтва Обрати один з творів авангардного мистецтва (супрематизм) та зробити аналіз твору. Композиційний устрій, колористична гама, сюжетне наповнення.	3	5
12	Графоаналітичний розбір роботи	3	5
РОЗДІЛ 5. Станковий живопис другої половини XX – п. XXI ст.			
Тема 5.1. Мистецькі практики середини XX ст. Експресіонізм, абстракціонізм, сюрреалізм, поп-арт, оп-арт			
13	Відео презентація. Обрати одного із діячів живопису експресіонізму, оп-арту, поп-арту та створити відео презентацію на 3 хвилини	6	6
Тема 5.2. Живопис другої половини XX – початку XXI сторіччя			
14	Зібрати матеріал (фото та статті) про сучасний станковий живопис. Обрати один напрямок, окреслити одне питання	2	4
15	Написати есе про сучасний станковий живопис «Сучасний станковий живопис: реалії та перспективи»	3	6
Разом		52	80

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Алпатов М.В. Художественные проблемы итальянского Возрождения. М. 1977.
2. Алпатов М.В. Этюды по истории западноевропейского искусства. М., 1963.
3. Бахм-Дюшен М., Кук Дж. Современное искусство: краткая энциклопедия. М., 2001.
4. Вентури Л. Художники нашего времени. Л.. 1955.
5. Виппер Б.Р. Итальянский Ренессанс XVIII-XIX веков. Т.1. М. 1977.
6. Виппер Б.Р. Очерки голландской живописи эпохи расцвета. М., 1962.
7. Виппер Б.Р. Становление реализма в голландской живописи 17 века. М, 1957.
8. Всеобщая история искусств. Т. 3, Т. 4. М., 1962.
9. Всеобщая история искусств. Т. 5. М., 1964, Т. 6. М.. 1965.
10. Гренберг Ю. И. «Технологія станкового живопису», Москва, «Образотворче мистецтво» 1982.
11. Данилова И.Е. Итальянская монументальная живопись Раннего Возрождения. М. 1970.
12. Дворжак И. История итальянского искусства в эпоху Возрождения. Т 1. М. 1980.
13. Европейское искусство XIX века. 1789-1971. М., 1975.
14. Живопись импрессионистов. М.. 1974.
15. Зайцев А. «Наука про колір і живопис», Москва «Мистецтво», 1986.
16. Западноевропейское искусство XIX столетия. М., 1962.
17. История искусств зарубежных стран. Средние века. Возрождение. М. 1982.
18. История искусства зарубежных стран. Т.3. М. 1964.
19. История искусства стран Западной Европы от возрождения до начала XX в. Искусство раннего Возрождения. М., 1980.
20. История искусства стран Западной Европы от возрождения до начала XX в. 17 век. М., 1980.
21. Каптерева Т.П., Быков В. Искусство Франции 17 века. М., 1974.
22. Кириченко М. П. Основы образотворчої грамоти. Київ, «Вища школа», 2004.
23. Лазарев В.Н. Происхождение итальянского Возрождения. В Т 1-3. М. 1956-1979.
24. Лазарев В.Н. Старые итальянские мастера. М. 1972.
25. Матвеева Л. Культурологія. Навчальний посібник. К., 2005.

26. Меднікова Г.С. Українська і зарубіжна культури ХХ століття : Навч. посіб. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2002. 214 с.
27. Некрасова Е.А. Романтизм в англійском искусстве. Очерки. М.. 1975.
28. Обухова А., Орлова М. Живопись без границ. От поп-арта к концептуалізму. М., 1996.
29. Оліва А.Б. Нова актуальність мистецтва. К., 2013.
30. Ортега-і-Гассет Х. Естетика. Філософія культури. М.: «Мистецтво», 1991.
31. Петкова С. М. Справочник по мировой культуре и искусству. Изд. 4-е. Ростов н/Д: Феникс, 2007.
32. Полевой В. ХХ век: Изобразительное искусство и архитектура стран народов мира. М. : 1989.
33. Прокофьев В.Н. Постимпрессионизм. Л., 1962.
34. Прусс И.Е. Западноевропейское искусство 17 века. М., 1974.
35. Раздольская В.И. искусство Франции второй половины XIX века. М.. 1981.
36. Ротенберг Е.И. Западноевропейское искусство 17 века. М., 1971.
37. Смирнова И.А, Искусство Италии конца XIII-XV вв. М. 1988.
38. Смирнова И.А. Монументальная живопись итальянского Возрождения. М. 1982.
39. Турчин В. Лабірінтами авангарду. К., 2004.
40. Хиллер Б. Стиль ХХ века. М., 2004.
41. Чегодаев. А.Д. Импрессионисты. М, 1971.
42. Шапиро Ю.Г. Искусство Фландрии 17 века. Л., 1962.
43. Шорохов Е. В., Козлов Н. Г. Композиция. М., 1978.
44. Яворская Н.В. Западноевропейское искусство XIX столетия. М.. 1962.

Допоміжні

1. Авермат Р. Питер Пауль Рубенс. М., 1977.
2. Алпатов М.В. Коро. М. 1974.
3. Альманах Дада/ Под общ. ред. С. Кудрявцева. М.: Гилея, 2000
4. Английская живопись XVIII - XIX веков. М.. 1961.
5. Английские художники от Хогарта до Тернера. Л., 1966.
6. Андреева Е. Постмодернизм. Искусство второй половины ХХ - начала ХХІ века. *Азбука-классика*. 2007.
7. Андреева Е.Ю. Всё и Ничто. Символические фигуры в искусстве второй половины ХХвека. СПб.: Издательство Ивана Лимбаха, 2004

8. Андреева Е.Ю. Постмодернизм. Искусство второй половины XX– начала XXI века. СПб.: Азбука-Классика, 2007
9. Анри Матисс. Статьи об искусстве. Письма. Переписка. Записи бесед. Суждения современников / Сост. Е. Б. Георгиевская. М.: Искусство, 1993.
10. Барская А.Г. Поль Сезанн. Л., 1975.
11. Березина В.М. Жан огюст Доминик Энгр. М. 1992.
12. Бобринская Е.А. Концептуализм. М.: Галарт, 1994.
13. Бобринская Е.А. Футуризм. М.: Галарт, 2000
14. Вентури Л. От Мане до Лотрека. М. – Л. , 1962.
15. Виппер Б.Р. Борьба течений в итальянском искусстве Ренессанс XVI в. М., 1956.
16. Вирмо А. и О. Мэтры мирового сюрреализма / Пер.с фр. Т.Б.Евдокимова, Ф.А.Перовская, Г.В.Копелева; Отв.ред.И.Ю.Куберский. — СПб.: Академ.проект, 1996
17. Герман М. Модернизм. Искусство первой половины XX века. *Азбука-классика*. 2005.
18. Гликман А.С. Никола Пуссен. Л.-М., 1968.
19. Гомбрих Э. История искусства/ Ред. Н. А. Борисовская; пер. с англ. В. А. Крючкова, М. И. Майская. М.: АСТ, 1998.
20. Дадаизм в Цюрихе, Берлине, Ганновере и Кельне. Тексты, иллюстрации, документы/ Ред. Клаус Шуман. М.: Республика, 2002
21. Дали С. Дневник одного гения/ Пер. с фр. Н.О.Захаровой. М.: Искусство, 1991
22. Даниельсон Б. Гоген в Полинезии. М., 1980.
23. Дмитриева Н.А. Винсент Ван-Гог. Очерки о жизни и творчестве. М., 1975.
24. Дунаев Г.С. Сандро Боттичелли. М. 1977.
25. Ефимов А. Цвет + Форма. Искусство 20-21 веков. Живопись. Скульптура. Инсталляция. Лэнд-арт. Дигитал-арт. *Букмарт*. 2015.
26. Зернов б.А, Дега. Л.. 1965.
27. Золотов Ю.к. Жорж де Латур. М., 1979.
28. Искусство с 1900 года. Модернизм, антимодернизм, постмодернизм/Х. Фостер, Р. Краусс, И.-А. Буа и др. М.: Ад Маргинем, 2015
29. Калитина Н.Н. Густав Курбе. М. 1981.
30. Калитина Н.Н. Оноре Домье М. 1955.
31. Кандинский В. О духовном в искусстве. Живопись. — Л.: Аврора, 1990
32. Кеменов В. Картины Веласкеса. М., 1969.
33. Колпинский ю.Д. Франсиско Гойя. М. 1955.
34. Лазарев В.Н. Пьетра дела Франческа. М. 1966.

35. Микеланджело. Жизнь и творчество. М., 1964
36. Некрасова Е.А. Тернер. М., 1976.
37. Николаева Н.В. Андреа Монтеня. М. 1980.
38. Полевой В.М. XX век. 1901-1945. М.: Искусство, 1991.
39. Раздольская В.И. Рубенс. Л., 1973.
40. Ротенберг Е.И. Искусство Италии XVI века. М., 1967.
41. Седова Т.А. Рембрандт. М., 1978.
42. Тейлор Б. Art Today. Актуальное искусство 1970-2005/ Пер. Э. Меленевская. – М., Слово/Slovo. 2006
43. Турчин В.С. По лабиринтам авангарда.—М.: Изд-во МГУ, 1993
44. Турчин В.С. Теодор Жерико. М. 1982.
45. Фехнер Е.Ю. Голландская жанровая живопись 17 века в Эрмитаже. М., 1973.
46. Фромантен Э Старые мастера. Бельгия. Голландия. И.. 1966.
47. Хофман В. Основы современного искусства/ Пер. с нем. А. Белобратова; Ред. И. Чечот и А. Лепорк. – Спб.: Академический проект, 2004.
48. Чегодаев А.Д. Джон Констебль. М. 1968.
49. Шнаппер А. Давид. М. 1985.
50. Элиасберг И.Е. Пьетро Перуджино. М., 1966.
51. Яворская Н.В, Эдуард Мане. М.. 1962.
52. Якимович. А. Полеты над бездной. Искусство, культура, картина мира. 1930-1990. *Искусство – XXI век*. 2009.

Інформаційні ресурси

1. BBC: Всемирная история живописи. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_5YkOFDjTqc&list=PLuF42z3cfLNeRx57rNj5ywVSYSQ48vtmq&index=2
2. Лекции о художниках. URL: https://www.youtube.com/watch?v=pJzH2Iqsw-w&list=PL7FnBuy5nT6_GMFISX3FolJ-AsLLf9gOq
3. Техники живописи. URL: https://www.youtube.com/watch?v=FNweRapmY-M&list=PL1La1BPQHvujxuZH4uAj0S1_88SZ_ODQ_

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється за наявності дидактичних та ілюстративних матеріалів, а також навчально-методичного матеріалу (посібників, монографій, популярної літератури з історії образотворчого мистецтва, ілюстрованих альбомів, доступу до електронних ресурсів) та апаратури (відеопроєктор, комп'ютер,

ноутбук) для проведення практичних занять з достатньою кількістю ілюстрацій (презентацій) зразків, що вивчаються за програмою. Як наочні методи навчання можливо здійснювати відвідування виставок, вернісажів, майстерень художників, організацію екскурсій тощо.